

Put ZA JERUSALIM

JAN GIJU

Preveo sa švedskog
Nikola Perišić

Laguna

Naslov originala

Jan Guillou

VÄGEN TILL JERUSALEM

Copyright © Jan Guillou, 1998

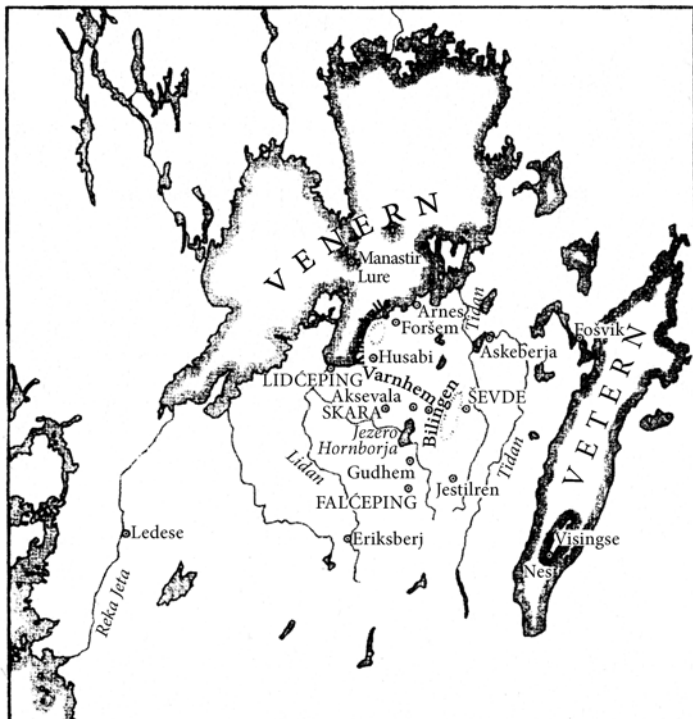
Published by agreement with Salomonsson Agency

Translation Copyright © 2010 za srpsko izdanje, LAGUNA

„Put do pakla popločan je dobrim namerama.“

Jacula Prudentum, 1651. br. 170

Zapadni Jetaland 1150–1250.

I

Leta gospodnjeg 1150, kada su bezbožni Saraceni, zemaljski ološ i Antihristova prethodnica, naneli našima mnoge poraze u Svetoj zemlji, na gospu Sigrid spustio se Sveti duh i doneo joj otkrovenje koje joj je promenilo život.

Možda se isto tako može reći da joj je ovo otkrovenje i skratilo život. Sigurno je jedino da nikada više nije bila ona stara. Manje sigurno je ono što je monah Tibo napisao mnogo kasnije: da je, u trenutku kada se Sveti duh otkrio Sigrid, zapravo začeta jedna nova država gore na severu koja će, naposljetku, biti nazvana Švedska.

Bilo je to na dan svetog Tiburcija koji se računao kao prvi dan leta, na dan kada se u Zapadnom Jetalandu* topio led. Nikada se ranije u Skari nije okupilo toliko mnogo ljudi kao tog dana, jer nije trebalo da bude održana nikakva misa. Nova katedrala najzad je trebalo da bude osveštana.

Ceremonije su već zašle u drugi sat. Procesija je obišla tri kruga oko crkve, što je išlo beskrajno sporo, budući da je biskup Edgrim bio veoma star čovek i teturao se u hodu kao da kreće na svoje poslednje putovanje. Osim toga, delovao je pomalo

* Jedna od tri istorijske švedske pokrajine; druge dve su Istočni Jetaland i Svealand. (Prim. prev.)

zbunjeno, pošto je prvu molitvu u osveštanoj crkvi pročitao na narodnom jeziku umesto na latinskom:

„Bože, Ti koji nevidljiv štitiš sve
ali koji radi čovečjeg spasenja činiš Tvoju silu vidljivom,
boravi i vladaj u ovom hramu,
kako bi svi koji se ovde okupe u molitvi
od Tebe dobili utehu i pomoć.“

I zaista je Bog u tom trenutku učinio svoju silu vidljivom, radi čovečjeg spasenja ili iz drugih razloga, to nije bilo sasvim jasno. Bio je to prizor kakav nijedan čovek ne beše video ranije u čitavom Zapadnom Jetalandu: bleštave boje na biskupskim odeždama od zlatnog veza, svetloplava i tamnocrvena svila, opojni mirisi iz kadionica kojima su kanonici zamahivali idući okolo, i muzika tako divna da je nijedno uvo u Zapadnom Jetalandu sigurno nikada ranije nije čulo. A ako bi čovek podigao pogled, činilo bi mu se kao da gleda u nebo iako je ispod krova. Neshvatljivo je bilo kako su samo burgundski i engleski graditelji umeli da sagrade tako visoke lukove, a da se sve to zajedno ne sruši, ako ni zbog čega drugog, ono zbog toga što bi Bog morao da se razbesni nad taštinom pokušaja da se gradi u visinu sve do Njega.

Gospa Sigrid je bila praktična žena. Neki su je upravo zbog toga smatrali strogom. Ona uopšte nije imala želju da se uputi na naporno putovanje do Skare, zato što je proleće došlo rano i putevi omekšali u blatnjavu kašu, a i osećala je nemir pri pomisli da će sedeti i truckati se i poskakivati i treskati se u kolima u svom blagoslovenom stanju. Više od bilo čega u ovozemaljskom životu plašila se predstojećeg rađanja svog drugog deteta. A dobro je znala da će, dok katedrala bude osveštavana, morati da stoji nekoliko sati na tvrdom kamenom podu uz povremeno padanje na kolena u molitvi, što je u njenom stanju bilo pravo mučenje. Ona je bila dobro upoznata, sasvim sigurno više od

većine vlastelina i vlastelinskih kćeri koje su je sada okruživale, sa brojnim pravilima crkvenog života. Međutim, to znanje, istini za volju, nije stekla zbog vere ili zato što je to sama želela. Kada je imala šesnaest godina, njen otac je, ne bez opravdanih razloga, zaključio da ona pokazuje preveliko zanimanje za jednog rođaka iz Norveške suviše niskog porekla, što bi moglo da dovede do onoga što se jedino u braku smatra prikladnim, kako je njen otac grubo sažeo problem. I zbog toga je poslata na pet godina u jedan manastir u Norveškoj, iz koga se verovatno nikada ne bi ni izvukla da nije nasledila jednog ujaka iz Istočnog Jetalanda koji nije imao dece i tako postala neko koga je trebalo pre udati nego skrivati u manastiru.

Dakle, ona je znala kada treba da stoji a kada da padne na kolena, kada treba da se priključi vergljanju Očenaša i Zdravomarije koje je neki od biskupa tamo napred čitao, a kada treba da izgovara u sebi svoju molitvu. A svaki put kada je šaputala svoju molitvu, ona se molila za svoj život.

Bog joj je pre tri godine podario sina. Za njegovo rađanje bilo joj je potrebno dva dana i dve noći, dva puta je sunce izlazilo i zalazilo dok se ona kupala u znoju, strahu i bolu. Tada je bila sasvim sigurna da će umreti, a to su naposljetku mislile i sve one dobre žene koje su joj pomagale. Poslale su po sveštenika dole u Fošhem i on joj je dao oprost grehova i poslednje pomazanje.

Nikada više, nadala se. Nikada taj bol, nikada taj samrtni strah, molila se sada. Bilo je to sebično razmišljanje, to je dobro znala. Nije retkost da žene umru na porođaju, a osim toga, čovek i treba da se rodi u bolovima. Ali ona je pogrešila i zamolila blaženu Devu da poštedi baš nju i pokušala je da ispunjava svoje bračne dužnosti na način koji ne bi vodio novom porođaju. Njihov sin Eskil je živ, lepo razvijen i čio dečaćić sa svim sposobnostima koje jedno dete treba da ima.

Blažena Deva je, naravno, kaznila. Obaveza ljudi je da nasele zemlju, pa kako je onda neko mogao da očekuje da će mu molitva biti uslišena ako se moli za to da izbegne svoj deo

odgovornosti? Zato su nove muke tek bile pred njom, to je sigurno. A ipak se stalno iznova molila u nadi da će se olako izvući.

Da bi barem ublažila onu mnogo manju, beznačajnu muku stajanja i padanja na kolena, podizanja a zatim ponovnog padanja tokom mnogo sati, krstila je svoju robinju Sut* kako bi mogla da je uvede u Božju kuću, da bude pored nje i da se na nju oslanja kada bude trebalo da se spušta i podiže. Sutine krupne crne oči su, zbog svega što je sada imala priliku da vidi, bile razrogačene kao u uplašenog konja i, ako ranije i nije bila hrišćanka, nakon ovoga će to svakako postati.

Tri reda ispred Sigrid stajali su kralj Sverker i kraljica Ulvhilda, a pošto ih je oboje već pritiska starost, bilo im je sve teže da ustaju i padaju na kolena bez silnog stenjanja ili neprikladnih zvukova iz zadnjice. Međutim, upravo se zbog njih a ne radi Boga, Sigrid i nalazila u katedrali. Kralj Sverker nije naročito cenio njenu rodbinu iz Zapadnog Jetalanda kao ni onu iz Norveške, a isto je bilo i sa muževljevim srođnicima iz Norveške i iz roda Folkunga. Uz to je sada, u poznim godinama, postao sumnjičav i zabrinut za život koji ga čeka nakon zemaljskog. Dakle, izostanak sa kraljevog velikog bogougodnog osveštavanja crkve mogao bi da izazove nesporazum. Ako bi se čovek ili žena zamerili Bogu, to bi možda i moglo da se izgadi sa Njim lično. Sigrid je smatrala da je gore zameriti se kralju.

Međutim, kada su zašli u treći sat, Sigrid je počelo da se muti u glavi i postajalo joj je sve teže da stalno pada na kolena i ustaje, a dete u njoj se ritalo i sve više se mrdalo kao da želi da izrazi svoj protest. Bledožuti uglačani pod od krečnjaka počeo je da se ljulja pod njom i učinilo joj se da vidi kako puca, kao da će se otvoriti i iznenada je progutati. Tada je učinila nešto nečuvano. Odlučno je, uz šuštanje svile, otišla do jedne udaljene klupice sa strane i sela. Svi su to videli, i kralj.

* (Šv.: *sot* – čađ) Imena robova su u stvari nadimci čije značenje uglavnom ima veze sa crnom bojom. (Prim. prev.)

I baš kada se sa olakšanjem spustila na kratku kamenu klupu uz crkveni zid bočnog broda, unutra su, u povorci, ušli monasi sa ostrva Lure. Sigrid je obrisala čelo i lice lanenom maramicom i mahнула svom sinu koji je stajao pored Sut.

Tada su monasi počeli da pevaju. Malo pre toga su, u tišini i glava pognutih kao u molitvi, prošli kroz ceo središnji prolaz i poredali se u najudaljenijem kraju crkve uz oltar, odakle su se biskupi i njihovi pomoćnici sada povukli. U početku je zvučalo kao muklo, tiho mumlanje, zatim su se iznenada začuli visoki dečački glasovi; da, neki od monaha iz Lurea bili su u smeđim a ne belim odorama i sasvim očigledno su bili dečaci čiji su se glasovi poput belih ptica uzdizali do ogromnog prostora pod tavanicom, a kada su se podigli tako visoko da su ispunili čitav ogromni prostor, priključili su im se i duboki muški glasovi samih monaha, koji i jesu i nisu pevali isto. Sigrid je ranije već čula pevanje u dva i tri glasa, ali ovde ih je bilo najmanje osam. To je zvučalo poput čuda, nemoguće, jer već je i tri glasa bilo veoma teško izvesti.

Sigrid je razrogačenih očiju iscrpljeno zurila u pravcu tog čuda koje se događalo i slušala čitavim svojim bićem, čitavim telom, te ju je od uzbuđenja obuzela drhtavica, a onda joj se smračilo pred očima i više nije videla već je samo čula, kao da i njene oči moraju da upotrebe snagu za slušanje. Činilo joj se kao da je iščezla, kao da se pretvorila u tonove i postala deo te svete muzike, lepše od svake muzike u ovozemaljskom životu.

Nekoliko trenutaka kasnije neko ju je uhvatio za ruku, a kada se pribrala i podigla pogled, ugledala je samog kralja Sverkera.

Prijateljski je potapšao po ruci i ironično joj zahvalio zbog toga što je njemu, već starom čoveku, bilo potrebno da prvo sedne trudna žena. Ako može žena u blagoslovenom stanju, onda može i kralj, to je hteo da kaže. Ali obrnuto ne bi zvučalo dobro.

Sigrid je odlučno ugušila u sebi poriv da ispriča kako joj se upravo obratio Sveti duh. Učinilo joj se da bi takva priča delovala

kao da se pravi važnijom nego što jeste, a kraljevi takvih imaju na pretek, dok im neko ne odrubi glavu. Umesto toga brzo je šapatom ispričala ono što joj je upravo palo na pamet.

Kao što je kralju svakako poznato, postoji spor oko njenog nasledstva u Varnhemu. Njena rođaka Kristina, koja se upravo udala za onog laktaša Erika Jedvardsona, zatražila je polovinu poseda. A opet, monasima sa ostrva Lure treba neki predeo sa blažom zimom. Veliki deo njihovih useva propao je tamo gore, to svi znaju, pri tom ne misleći ništa loše o darežljivosti i dobroti kralja Sverкера, koji im je podario Lure. Ali ako bi sada ona, Sigrid, poklonila Varnhem cistercitima, kralj bi mogao da blagosilja ovaj dar i proglasi ga zakonitim i tada bi čitav problem bio rešen jednom zasvagda. Svi bi od toga imali koristi.

Pričala je brzo, tiho i pomalo zadihano, dok joj je srce još lupalo zbog onoga što je ugledala u nebeskoj muzici kada se mrak pretvorio u svetlost.

Kralj je u prvi mah delovao pomalo zatečeno, budući da svakako nije navikao ni da muškarci u njegovom prisustvu govore tako neposredno i bez elegantnih okolišanja. A žene još manje.

„Ti si žena blagoslovena na više načina, draga moja Sigrid“, najzad je polako izgovorio i ponovo je uzeo za ruku. „Sutra, kada se budemo naspavali u dvoru posle današnje gozbe, pozvaću oca Anrija i sredićemo to. Sutra, ne sada. Nije baš prikladno da ovde dugo sedimo i šapućemo.“

Eto, za tren oka je poklonila svoje nasledstvo Varnhem. A nijedan čovek i nijedna žena ne sme da prekrši reč datu samom kralju, kao što ni kralj nikada ne sme da prekrši svoju reč. To što je učinila nije moglo da bude poništeno.

Ali to je bilo i praktično, uvidela je kada se malo pribrala. Sveti duh je, dakle, umeo da bude praktičan, a putevi Gospodnji nisu uvek nedokučivi.

Varnhem i Arnes bili su jedan od drugog udaljeni nešto više od dva dana jahanja, Varnhem nadomak Skare, ne tako daleko

od biskupovog dvora kod brda Bilingen. Arnes se nalazio gore na istočnoj obali jezera Venern, gde se završava oblast Sunanskug a počinje Tiveden, uz brdo Kinekule. Imanje Varnhem je bilo novije i u mnogo boljem stanju i zbog toga je želela da najhladnije doba godine provede tamo, naročito zbog toga što se bližilo užasno vreme porođaja. Magnus, njen muž, želeo je da im glavno sedište bude Arnes, koji je nasledio od oca, a ona je više volela Varnhem, i oko toga nikada nisu uspeli da se slože. Ponekad nisu bili u stanju da razgovaraju o tome prijateljski i sa strpljenjem, kako priliči supružnicima.

Arnes je trebalo obnoviti i urediti. Ali nalazio se u pograničnim teritorijama bez vlasnika duž ivice šume, gde je bilo mnogo opštinskog i kraljevog zemljišta koje se moglo dobiti pregovorima ili kupiti. Tu se mnogo šta dalo popraviti, pogotovo ako bi ona tamo preselila sve svoje robove i stoku iz Varnhema.

Sveti duh nije baš tako izložio stvar kada joj se otkrio. Ona je imala viziju koja nije bila sasvim jasna: videla je krdo veoma lepih konja koji su se presijavali u bojama poput sedefa. Konji su joj prišli u trku na jednoj livadi punoj cveća, grive su im bile bele i čiste, a repovi se gordo vijorili, kretali su se razigrano i gipko poput mačaka. Svi su im pokreti bili graciozni, nisu bili divlji ali ni slobodni, jer bili su to njeni konji. A odnekud iza razigranih, živahnih i neosedlanih konja, pojavio se neki mladić na konju srebrne boje koji je takođe imao belu grivu i lepršav rep, i ona je poznavala tog mladića, a opet ga i nije poznavala. Nosio je štit, ali ne i šlem. Nije prepoznala oznaku na štitu kao neku od onih koje pripadaju njenim srođnicima ili srođnicima njenog muža, štit je bio potpuno beo sa velikim krstom od krvi, i to je sve.

Mladić je doterao svog konja sasvim do nje i obratio joj se, i ona je čula sve reči, razumela ih, a opet ih i nije razumela. Ali znala je da to što je rekao znači da ona treba da podari Bogu poklon koji je upravo sada najpotrebniji u zemlji u kojoj vlada kralj Sverker – dobro mesto za monahe sa Lurea.

Zatim je pomno posmatrala monahe kako tromo izlaze nakon dugotrajnog nastupa. Nisu izgledali ni najmanje ispunjeni čudom koje su postigli, više su delovali kao da su upravo okončali još jednu smenu u kamenolomu među svim ostalim smenama u kamenolomima po Zapadnom Jetalandu, kao da sada misle na večeru više nego na ista drugo. Malo su pričali između sebe, češali se po crvenom osipu koji su mnogi od njih imali na grubo izbrijanom temenu. Mnogima je koža visila na licu i vratu. Nisu živeli previše bogato na Lureu, to je svako mogao da vidi, a zima svakako nije bila milostiva prema njima. Zato nije bilo teško razumeti Božju volju da oni koji pevanjem mogu da čine čuda moraju da dobiju bolje mesto za život i rad. A Varnhem je veoma dobro mesto.

Kada je izašla na stepenište katedrale, hladan svež vazduh joj je razbistrio glavu i u iznenadnom naletu nadahnuća shvatila je, kao da se Sveti duh zadržao u njoj, kako će sve to reći svom mužu koji se kroz gužvu probijao ka njoj sa njihovim ogrtačima preko ruke. Posmatrala ga je sa opreznim osmehom, sasvim spokojna. Bila mu je privržena jer je blag suprug i brižan otac, mada nije bio čovek prema kome bi osećala poštovanje ili divljenje. Bilo je teško poverovati da je on zaista unuk moćnog jarla* Folkea Debelog, koji mu beše sušta suprotnost. Magnus je bio suvonjav čovek i, bez inostrane odeće koju je sada nosio, teško bi se mogao raspoznati u gomili ljudi.

Kada joj je prišao, naklonio se i zamolio je da pridrži svoj ogrtač dok on ogrne veliki nebeskoplavi plašt postavljen kožom kune i ispod brade ga pričvrsti srebrnom kopčom iz Norveške. Zatim je pomogao njoj, pomilovao je ispitivački po čelu mekim rukama koje nisu bile ruke ratnika, i pitao je kako je uspela da izdrži tako dugu Hvalu Gospodu u svom blagoslovenom stanju. Odgovorila je da joj nije bilo nimalo teško, delom zbog

* Jarl – do XIV veka titula visokih državnih službenika i kraljevskih namjesnika u Skandinaviji, kao i vladara manje ili više samostalnih oblasti u okviru kraljevstva. (Prim. prev.)

toga što je sa sobom povela Sut kao oslonac, a delom jer joj se otkrio Sveti duh; ovo je izgovorila onako kako je imala običaj da govori kada ne misli ozbiljno, on se nasmešio misleći da je to jedna od njenih uobičajenih šala, a zatim se osvrnuo tražeći jednog ratnika iz njegove pratnje koji mu je donosio mač iz oružarnice.

Kada je počeo da kači mač o pojas, ispod ogrtača su mu se ocrkali laktovi, te se učinio plećat i snažan, kakav on, po njenom mišljenju, nikada nije bio.

Zatim joj je ponudio ruku i upitao je da li želi malo da prošetata okolo po trgu koji se pružao ispred njih i posmatra predstavu ili bi možda radije da se odmori.

Ona je žurno odgovorila da bi rado malo protegla noge a da ne mora sve vreme da pada na kolena i on se stidljivo nasmešio njenoj smeloj šali, a osim toga, dodala je, bilo bi zanimljivo videti sve te lakrdijaše koje je kralj pozvao; nasred trga nastupale su franačke akrobate i jedan čovek koji je bljuvao vatru, svirale su frule i viole, a iz jednog šatora nešto dalje, gde se točilo pivo, potmulo su se čuli bubnjevi.

Pažljivo su se probijali kroz gomilu u kojoj su se otmeni pose-tioci crkve sada mešali sa običnim narodom i robovima. Ubrzo je duboko udahnula i sve izrekla u jednom dahu, bez okolišanja.

„Magnuse, dragi moj mužu, nadam se da ćeš moći da zadržiš svoju mušku smirenost i dostojanstvo kada čuješ šta sam upravo učinila“, počela je, ponovo duboko udahnula i brzo nastavila pre nego što je stigao da odgovori. „Dala sam svoju reč kralju Sverkeru da ću pokloniti Varnhem monasima cistercitima iz Lurea. Svoju reč datu kralju ne mogu da povučem, ona je neopoziva. Srešćemo se sa njim sutra u dvoru kako bismo to dobili napisмено, sa pečatom.“

Kao što je i očekivala, naglo je zastao i prvo je ispitivački pogledao u lice tražeći onaj osmeh koji bi se pojavio kada se šalila na svoj poseban način. Ali ubrzo je shvatio da je ona sasvim ozbiljna i tada ga je obuzeo tako silan gnev da bi je sigurno prvi

put udario da nisu stajali okruženi rodbinom i neprijateljima i svim tim prostim narodom.

„Jesi li sišla s uma, ženo! Da nisi nasledila Varnhem, još uvek bi ribala podove u manastiru! Pa mi smo se venčali zbog Varnhema.“

U poslednjem trenutku se savladao i završio tiho ali kroz stisnute zube.

„Da, to je sasvim tačno, dragi moj mužu“, odgovorila je ona smerno oborenog pogleda. „Da nisam nasledila Varnhem, tvoji bi roditelji izabrali neku drugu priliku. Istina je da bih ja u tom slučaju sada bila monahinja, ali je istina i da Eskil i novi život koji nosim pod srcem ne bi postojali bez Varnhema.“

On nije odgovorio. Činilo se da su mu misli suviše uzavrele da bi mogao da pronađe prave reči. Baš tada je prišla Sut sa njihovim sinom Eskilom, koji je odmah pritrčao i uhvatio majku za ruku i počeo brzo i glasno da priča o svemu što je video unutra u katedrali. Nakon što su ga tako dugo terali da čuti i bude miran, reči su mu sada navirale poput vode kada se u proleće otvori ustava na brani i bilo ih je nemoguće zaustaviti.

Magnus je uzeo sina u naručje i s ljubavlju ga pomilovao po kosi, istovremeno posmatrajući svoju zakonitu ženu sa izrazom u kome se očitivalo nešto što svakako nije bila ljubav. A onda ga je iznenada spustio na zemlju i gotovo grubo naredio Sut da povede Eskila da gleda lakrdijaše i rekao da će se videti kasnije. Sut je iznenađeno uzela dečaka za ruku i odvela ga dok je on kenjkao i opirao se.

„Ali kao što isto tako znaš, dragi moj mužu“, nastavila je ona brzo kako bi sama upravljala razgovorom i da mu ne bi dozvolila da ga obuzme nerazuman i besmislen bes, „ja sam poželela Varnhem kao jutarnji dar* uprkos tome što sam ga ja nasledila, i dobila sam taj jutarnji dar napismeno i sa pečatom i ne baš mnogo šta pored njega, osim ovog ogrtača koji sad imam na sebi i nešto malo zlata za ukras.“

* Poklon, najčešće u vidu zemljišnog poseda, koji je prema običaju muž poklanjao ženi posle prve bračne noći. (Prim. prev.)

„Da, to je takođe tačno“, odgovorio je Magnus sa gorčinom. „Ali isto tako Varnhem čini jednu trećinu naše zajedničke imovine, jednu trećinu koju si ti sada oduzela Eskilu. Ne mogu da razumem zašto bi uradila tako nešto, čak i ako si imala pravo da to uradiš.“

„Hajde da lagano odšetamo do lakrdijaša, da ne stojimo ovde u mestu, pošto bismo mogli da izgledamo kao da smo ljuti jedno na drugo, pa ću ti sve objasniti“, rekla je i ponudila mu svoju ruku.

Magnus se uznemireno osvrnuo oko sebe, uvideo da ona ima pravo, sa naporom se osmehnuo i prihvatio njenu ruku.

„Dobro“, rekla je odugovlačeći nakon nekoliko trenutaka. „Da počnemo sa ovozemaljskim stvarima, sa onim što ti sada uglavnom ispunjava glavu. Naravno, dovešću u Arnes svu stoku i robove. Varnhem svakako ima bolje zgrade, ali zato je Arnes nešto što možemo da izgradimo od temelja, naročito sada kada smo dobili toliko mnogo ruku koje mogu da rade. Na taj način ćemo dobiti bolje mesto za život, naročito zimi. Više stoke znači više buradi usoljenog mesa i više koža koje možemo da pošaljemo brodom u Ledese; ti inače toliko želiš da trguješ sa Ledeseom i to se lako može obavljati iz Arnesa i zimi i leti, a iz Varnhema teško.“

On je ćutke i pognut išao pored nje, ali ona je videla da se smirio i počeo da sluša sa interesovanjem i tada je znala da neće biti potrebe za borbom rečima, sve je videla pred sobom tako jasno kao da je o tome dugo razmišljala iako se čitava ideja rodila pre manje od jednog sata.

Više koža i buradi sa usoljenim mesom za Ledese značilo je više srebra, a više srebra značilo je više semena za setvu. Više semena značilo je da će više robova moći da osvoji svoju slobodu time što će iskrčiti novu zemlju, pozajmiti seme i ponovo dvostruko platiti u raži, koja se može poslati u Ledese i zameniti za još srebra. A tada bi se mogle izgraditi one utvrde o kojima je Magnus uvek razmišljao, jer je Arnes tako teško braniti,

naročito zimi kada se uhvati led. Ako sakupe sve snage u Arnesu umesto da ih rasipaju na dva mesta, mogli bi ubrzo da postanu bogatiji, da pored toga uz novoiskršeno zemljište poseduju veću oblast, da dobiju topliji i sigurniji dom i da Eskilu ostave veće nasledstvo nego što bi inače mogli.

Kada su došli do prvog reda u gomili ljudi, jer probili su se lako i bez nekog posebnog napora, Magnus je dugo stajao bez reči i zamišljen. Sut je stenjući prišla sa malim Eskilom u naručju, podigla ga je ispred sebe kako bi narod po njegovoj odeći mogao da vidi da i ona ima pravo da se progura, a dečak je skočio na zemlju i stao ispred majke, koja mu je blago položila ruke na ramena, pomilovala ga po obrazu i namestila mu kapu sa peruškom.

Lakrdijaši ispred njih bili su odeveni u smešnu odeću jarkih boja i nosili su male praporce oko nogu i ručnih zglobova, pa su im svi pokreti bili praćeni njihovim zveckanjem. Upravo sada su gradili visok toranj koji se sastojao samo od ljudi, sa jednim veoma malim dečakom, možda tek neku godinu starijim od Eskila, sasvim gore, usamljenim na vrhu. Narod je glasno vikao od užasa i ushićenja, a Eskil je oduševljeno pokazivao i govorio kako želi da postane lakrdijaš, što je navelo njegovog oca da prsne u iznenađujuće srdačan smeh. Sigrid ga je oprezno pogledala i pomislila da je sa ovim smehom opasnost prošla.

On je primetio da ga ona krišom gleda i još uvek se smešio kada se nagnuo napred i poljubio je u obraz.

„Ti si zaista neobična žena, Sigrid“, prošaputao je bez gneva u glasu. „Razmislio sam o onome što si rekla i u svemu imaš pravo. Ako okupimo sve naše snage u Arnesu, postaćemo bogatiji. Zar bi jedan trgovac mogao da ima bolju i verniju ženu od tebe?“

Odgovorila je brzo i tiho, oborenih očiju, da nijedna žena ne bi mogla da ima muža koji ima više dobrote i razumevanja od njega. Ali zatim je podigla glavu, ozbiljno ga pogledala u oči i dodala da je zapravo istina da je doživela otkrovenje unutra u

crkvi i da sve njene misli sigurno potiču od samog Svetog duha, uključujući one koje su mudre i tiču se poslova.

Magnus je bio pomalo namrgođen, kao da joj ne veruje baš sasvim, gotovo kao da ona zbija šalu sa svetinjama; on je bio mnogo veći vernik od nje, to su oboje znali. Godine provedene u manastiru uopšte je nisu omekšale.

Kada su lakrdijaši završili svoj nastup i otišli ka pivskom šatoru na besplatno pivo i zaslužene dobro ispečene odreske, Magnus je uzeo svog sina u naručje i uputio se ka gradskoj kapiji zajedno sa Sigrid i Sut, koja je hodala deset koraka iza u znak poštovanja; sa druge strane palisade čekala su ih kola i ratnici iz pratnje. Tokom puta Sigrid je pričala o otkrovenju koje je doživela. Govorila je razumno i rečito, budući da je opisivala i kako bi čovek trebalo da shvati sadržinu Božje poruke.

Njen prvi porođaj gotovo ju je ubio, a presveta Majka Božja spasila je nju i Eskila na samom pragu smrti. Poznato je, uostalom, da nakon teškog porođaja obično sledi jedan još teži, a uskoro će doći taj trenutak. Ali time što je poklonila Varnhem osigurala je mnogo molitvi za svoje zdravlje a izgovaraće ih ljudi koji su se najbolje razumeli u molitve. I ona i novo dete će preživeti.

Ali važnije od toga je, naravno, bilo to što će njihove ujedinjene porodice biti moćnije kada Arnes bude izgrađen i postane snažan i bogat. Jedino nije bila sigurna u to ko je bio onaj mladić na srebrnastom konju sa bujnom belom grivom i gordo podignutim veoma dugim belim repom. U svakom slučaju, teško da je to bio nebeski zaručnik, On ne bi dojahao na razigranom pastuvu sa štitom u ruci.

Magnusa je problem zaokupio i neko vreme se posvetio razmišljanju, a zatim je počeo da se preslišava o veličini konja i njihovom načinu kretanja. Onda je prigovorio da takvi konji uopšte ne postoje i pitao je šta je mislila kada je rekla da je na štitu bio krst od krvi. U svakom slučaju, krst je bio crven, ali kako je mogla da zna da je to krv a ne samo crvena boja?

Odgovorila je da to jednostavno zna. Krst je bio crven od krvi. Štit je bio potpuno beo. Mladićevu odeću nije videla baš dobro jer mu je štit zaklanjao grudi, ali je svakako bio odeven u belo. Belo kao kod cistercita. Međutim, nikako nije bio monah jer je nosio ratnički štit. I verovatno je imao verižnjaču ispod odeće.

Magnus je zamišljeno pitao za oblik i veličinu štita, ali kada je saznao da je bio srcastog oblika i ne veći od grudi koje je štiti, nepoverljivo je odmahnuo glavom i objasnio da takav štit nikada nije video. Štitovi su ili veliki i okrugli kao oni koji su nekada nošeni u pohodima preko mora, ili pak izduženi i trouglasti, tako da borci mogu bolje da se kreću u bojnom poretku. Tako mali štit kao taj koji je videla u otkrovenju pre bi predstavljao opterećenje nego zaštitu ako bi bio upotrebljen u borbi.

Ali običan čovek ne može da razume sve to što joj se prikazalo u otkrovenju. Uveče će se zajedno pomoliti u znak zahvalnosti Bogorodici što im je pokazala svoju blagost i mudrost.

Sigrid je odahnula i osetila veliko olakšanje i spokoj. Sada je najgore prošlo i preostalo je još samo da nekako obrlati starog kralja kako on ne bi uzeo dar od nje a zatim ga poklonio u svoje ime. Otkako je ostario, počeo je sve više da se brine o svakodnevnim molitvama za svoje zdravlje i već je osnovao dva manastira kako bi ih osigurao. Svi su to znali, i njegovi prijatelji i neprijatelji.

Kralj Sverker je bio veoma mamuran, a pored toga je i kipteo od besa kada su Sigrid i Magnus stupili u veliku dvoranu na kraljevskom imanju u kojoj će sada morati da potroši više od jednog dana donoseći presude o svim mogućim stvarima – od toga na koji će način biti pogubljeni lopovi uhvaćeni na pijaci prethodnog dana, da li će samo biti obešeni ili će ih prvo mučiti, pa sve do pitanja koja su se odnosila na sporove oko zemlje i nasledstva, a koja nisu mogla da budu rešena na običnoj skupštini.

Mnogo više nego mamurluk razbesnele su ga novosti koje su stigle toga dana o njegovom neposlušnom najmlađem sinu koji ga je sramno izigrao. Sin Johan se uputio na pljačkaški pohod u danski Haland, što samo po sebi nije zvučalo naročito opasno. Tako nešto su mladi plemići umeli da čine ako su želeli da stave život na kocku, umesto da se samo igraju kockicama. Ali slagao je za one dve žene koje je oteo i doveo kući u ropstvo. On je, ne izražavajući se jasno, rekao nešto što je zvučalo kao da je reč o bilo kojim strankinjama koje je doveo kao plen. Ali sada je stiglo pismo od danskog kralja, a u njemu je, nažalost, pisalo nešto sasvim drugo, u šta sada više niko nije sumnjao. Jedna od te dve žene je supruga jarla danskog kralja u Halandu, a druga je njena sestra. Dakle, to je uvredljivo i podlo delo, i neko drugi ko nije kraljev sin odmah bi izgubio glavu zbog ovakvog zločina. Naravno, obe ih je obeščastio. Stoga ih nije moguće vratiti u istom stanju u kojem su otete. Kako god se okrene, to će koštati mnogo srebra, a u najgorem slučaju navući će i rat sebi na vrat.

Kralj Sverker i njemu najbliži ljudi prepirali su se tako bučno da je svima u sali ubrzo postala jasna istina. Jedino u šta su svi bili sasvim sigurni beše da žene moraju da budu vraćene. Ali tu je bio kraj slozi. Neki su smatrali da bi plaćanje u srebru predstavljalo znak slabosti, jer bi zbog toga danskom kralju Svenu Grateu moglo da padne na pamet da dođe ovamo sa vojskom da osvaja i pljačka.

Drugi su mislili da bi i mnogo srebra bilo jeftinije od vojnog pohoda i pljačkanja, bez obzira na to ko bi pobedio u tom ratu.

Nakon duge i rečite svađe kralj se iznenada, uz umoran uzdah, okrenuo ka ocu Anriju iz Klervo, koji je sedeo na drugom kraju dvorane i čekao da se pokrene pitanje Lurea. Sedeo je pognute glave kao u molitvi, sa navučenom špicastom belom kapuljačom, te se nije moglo videti da li se u stvari moli ili spa-va. Sada se pokazalo da je verovatno spavao. U svakom slučaju, otac Anri nije razumeo žučnu raspravu, a kada je odgovorio na

kraljevo obraćanje, to je više ličilo na latinski nego na običan govor, pa niko nije razumeo šta je rekao. U blizini nije bilo nijednog drugog božjeg čoveka, budući da je trebalo odlučivati samo o svetovnim stvarima. Kralj je besno pogledao okolo po dvorani i crven u licu zaurlao da mu pronađu nekog đavola koji zna jezik naduvenih popova.

Sigrid je odmah uočila svoju priliku, ustala je i pognute glave lagano krenula kroz dvoranu i sa poštovanjem se poklonila prvo pred kraljem Sverkerom, a zatim i pred ocem Anrijem.

„Kralju moj, rado ću ti biti na usluzi“, rekla je i stojeći čekala njegovu odluku.

„Ako nema nijednog muškarca ovde, onda neka bude tako, hoću da kažem ako nema nijednog muškarca koji govori taj jezik“, uzdahnuo je kralj umorno.

„Uostalom, kako to da ga ti govoriš, draga moja Sigrid?“, dodao je mnogo blažim glasom.

„Latinski je nažalost jedino što sam dobro naučila tokom boravka u manastiru“, odgovorila je Sigrid tihim glasom delujući smerno, mada je Magnus jedini u sali mogao da nasluti njen vragolasti osmeh dok je to izgovarala. Često je govorila na taj način, rekla bi jedno a mislila nešto drugo.

Kralj, međutim, nije uočio nikakvo šegačenje sa svetinjama i žurno je zamolio Sigrid da sedne kraj oca Anrija, objasni mu situaciju i zatim ga zamoli za mišljenje o svemu tome. Odmah se povinovala i dok su ona i otac Anri mrmljajući započinjali razgovor na jeziku koji su očigledno jedino oni u dvorani znali, među prisutnima zavlada nelagoda; ljudi su se upitno zgedali, neko je slegao ramenima, neko prenaglašeno kršio ruke i prevrtao očima. Žena na kraljevom savetu među tolikim dobrim ljudima, ali šta je tu je. A ono što se već dogodilo nije se moglo poništiti.

Ubrzo je Sigrid ustala i izjavila snažnim glasom kako bi utišala žamor u sali da je otac Anri o svemu dobro razmislio i da smatra da bi najpametnije bilo naterati tog nitkova da se oženi

sestrom jarlove žene. Jarlovu ženu bi pak trebalo poslati nazad sa poklonima i finom odećom, uz svu moguću pompu. Kralj Sverker i njegov nitkov od sina moraju, međutim, da odustanu od miraza, i tako bi pitanje srebra bilo rešeno. Ne bi trebalo uzimati u obzir šta sam nitkov misli o tome jer, ako bi bilo moguće venčati njega i sestru jarlove žene, krvne veze bi sprečile rat. Nitkov ipak mora na neki način da se iskupi za svoj nitkovluk. Rat bi, kako god se uzme, bio najskuplje rešenje.

Kada je Sigrid ućutala i sela, u početku je vladala tišina jer je čitav skup razmišljao o sadržini monahovog predloga. Ali polako se pronelo mumlanje u znak odobravanja, neko je izvukao mač iz korica i njim snažno udario pljoštimice po teškoj ploči stola koji se protezao duž zidova dvorane. Ostali su sledili njegov primer i uskoro je sala odjekivala od zvečanja oružja i time je stvar do daljeg bila rešena.

Pošto je Sigrid sada ipak sedela u prednjem delu dvorane, i pošto je izgledalo kao da je i ona imala udela u mudrom predlogu oca Anrija, kralj Sverker je odlučio da sada mogu da pređu na razmatranje pitanja Varnhema, a zatim je pokretom ruke dozvao jednog pisara koji je počeo da čita spis koji je kralj naručio kako bi to raščistio pred zakonom. Međutim, iz pročitanoog teksta moglo se zaključiti da dar dolazi samo od kralja.

Sigrid je zamolila da dobije tekst u ruke kako bi mogla da ga prevede ocu Anriju, ali je iskoristila priliku i da smerno predloži da možda i gospodar Magnus treba da učestvuje u predstojećem razgovoru. Da, da, rekao je kralj nevoljno se složivši i dao znak Magnusu da priđe i sedne kraj svoje supruge.

Sigrid je brzo prevela spis ocu Anriju, koji je sad već zbacio kapuljaču i pokušavao da prati tekst dok mu je Sigrid pokazivala prstom. Kada je bila gotova, brzo je dodala, tako da se činilo kao da još uvek prevodi, da dar dolazi od nje a ne od kralja, ali da joj je pred zakonom potrebno kraljevo odobrenje. Otac Anri joj je uputio kratak pogled uz osmeh nalik na njen i zamišljeno klimnuo glavom.

„Dobro“, rekao je kralj nestrpljivo kao da želi brzo da se reši ovog slučaja, „ima li poštovani otac Anri nešto da doda ili predloži u vezi sa ovim?“

Sigrid je prevela pitanje neprestano gledajući monaha u oči, a njemu nije bilo nimalo teško da razume njene misli.

„Pa“, počeo je oprezno, „bogougodno je delo dati poklon najmarljivijim baštovanima Božjim. Ali pred Bogom kao i pred zakonom, dar se može primiti jedino u slučaju kada se tačno zna ko je zaista darodavac a ko primalac. Da li je posed koji će nam sada biti tako velikodušno podaren u ličnom vlasništvu Vašeg veličanstva?“

Rukom je napravio mali kružni pokret kao znak Sigrid da treba da prevede. Ona je brzo i jednolično izverglala prevod.

Kralj je bio očevidno zbunjen i uputio je ocu Anriju pogled ispod oka, dok je ovaj samo prijateljski i upitno gledao kralja kao da pretpostavlja da je sve u najboljem redu. Sigrid nije ništa rekla, čekala je.

„Da, može biti... može biti“, mrmљao je kralj u neprilici. „Može se reći da zbog zakona poklon mora da dođe od kralja, tako stoje stvari. Mislim, to je tako da niko ne bi mogao da se usprotivi. Ali poklon takođe dolazi od gospe Sigrid, koja je ovde među nama.“

Kada je kralj počeo da okleva oko toga kako da nastavi, Sigrid je ugrabila priliku da prevede ono što je upravo rekao, istim onim zvaničnim tonom kao i ranije. Tada se otac Anri ozario kao da ljubazno pokazuje iznenađenost zbog onoga što je saznao, iako je to već znao, zatim je polako odmahnuo glavom sa blagim osmehom i objasnio jednostavnim rečima ali sa svom onom uvijenom učtivošću koja je neophodna kada hoćete da ukorite kralja, da bi pred Bogom svakako bilo prikladnije držati se cele istine i u zvaničnim dokumentima. Kada bi onda ta darovnica bila napisana sa imenom pravog darodavca, a uz odobrenje i potvrdu Njegovog veličanstva, tada bi sve bilo u

redu, i molitve bi mogle da budu upućivane u zdravlje Njegovog veličanstva kao i u zdravlje samog darodavca.

I tako je problem rešen baš onako kako je Sigrid htela. Dugačije i nije bilo moguće sa kraljem Sverkerom, on je žustro doneo odluku i dodao da darovnicu treba napisati i na običnom jeziku i na latinskom, i da hoće da stavi svoj pečat na nju pre isteka tog dana; a sada bi možda mogao malo da se razgali prelazeći na pitanje na koji će se način i kada izvršiti pogubljenja.

Tako je došlo do susreta dve srodne duše, oca Anrija i gospe Sigrid. Ili dva ljudska bića sa veoma sličnim umom i načinom razmišljanja.

Pitanje Varnhema je na taj način bilo rešeno do daljeg.

Na dan svetog Filipa i Jakova, kada je trava bila već dovoljno zelena i bujna da se stoka pusti na ispašu, i kada je trebalo postavljati ograde oko pašnjaka, Sigrid je obuzeo strah poput neke hladne ruke koja joj steže srce. Osećala je da će uskoro početi. Ali bol je nestao tako brzo da je izgledalo kao da joj se sve to pričinilo.

Držeći malog Eskila za ruku, odšetala je sve do potoka gde su monasi i njihovi iskušenici upravo uz pomoć čekrka i konopaca i brojne tegleće marve podizali jedan džinovski vodenički točak do njegovog ležišta. Kamenom su ozidali potok, te je postao uži i dublji, i tako su stvorili jaču struju baš na onom mestu gde je upravo postavljan vodenički točak. Točak je bio domišljato sastavljen od hiljadu ili više delova od hrastovine i trebalo bi da obezbedi dovoljno snage za pokretanje mlina i teškog točka u kovačnici koja će uskoro biti završena.

Nešto dalje niz potok nalazila se jedna slična ali manja naprava. Ovde je vodeni točak ipak bio nešto drugačiji, napravljen od dugačkog niza kofa koje su zahvatale vodu i izručivale je u kanal od izdubljenih hrastovih stabala što se spuštao ka mestu

gde će se nalaziti crkva i druge manastirske zgrade. Vodeni tok treba da prođe kroz nekoliko zgrada a zatim da se vrati u potok. Valjalo bi ga ozidati kako se zimi ne bi ledio, a tako će uvek biti tekuće vode, kako u kuhinji, tako i u prostorijama za nuždu.

Sigrid je već provela mnogo vremena obilazeći građevinske radove, a otac Anri joj je strpljivo objašnjavao šta ljudi rade i kakvu nameru imaju pri tome. Sa sobom je vodila dvojicu svojih najboljih robova, Svartea,* koji je oplodio Sut, i Gura, koji je imao ženturaču i njenu decu gore u Arnesu, i ona je marljivo prevodila na njihov jezik i objašnjavala sve što je govorio otac Anri.

Magnus je gundao da tamo dole u Varnhemu nema nikakve koristi od najboljih robova, barem ne od onih koji su muškog pola. Oni bi umesto toga mogli da ubrzaju građevinske radove gore u Arnesu. Ali, Sigrid je ostala pri svome i objasnila da ima mnogo korisnog da se nauči od burgundskih iskušenika i engleskih zidara koje je zaposlio otac Anri. I kao što je to često bivalo, opet je postigla ono što je htela, iako je bilo teško objasniti jednom čoveku iz Zapadnog Jetalanda da su stranci toliko bolji graditelji od običnog sveta.

Za samo nekoliko meseci Varnhem se pretvorio u veliko gradilište na kome su odjekivali udarci čekića, testere škripale i cvilele, a velika tocila od kamena peščara tandrakala i kloparala. Sve je bilo živo i u pokretu i u prvi mah je moglo delovati da tu vlada zbrka i pometnja, kao pri pogledu na mravinjak u proleće kada se čini da mravi samo trče okolo bez neke namere. Ali iza svega što se radilo stajali su detaljni planovi. Vođa radova je bio jedan ogroman monah po imenu Žilber de Bon, i on je bio jedini od monaha koji se i sam prihvatao posla, dok su inače iskušenici odeveni u smeđu odeću preuzeli sav posao koji je obavljan rukama. Možda bi moglo da se kaže da je i brat Lisjen od Klervoa kršio ovo pravilo. On je bio manastirski vrtlar i nije želeo da osetljiv posao oko sadnje biljaka prepusti

* Šv.: *svarte* – crni. (Prim. prev.)

tuđim rukama, jer je već bilo pomalo kasno za sađenje i neko ko nema pravi osećaj u rukama i oko za to teško da bi mogao uspešno da ga obavi.

Ostali monasi, koji su do daljeg zauzeli glavnu kuću i koristili je i kao stan i kao prostoriju za molitvu, uglavnom su se bavili duhovnim stvarima ili pisanjem.

Posle nekog vremena Sigrid je iskušenicima ponudila Svarteevu i Gurovu pomoć, pri čemu je njena zamisao pre bila da njih dvojica šegrtuju a ne da budu od naročite pomoći. U početku su neki od iskušenika odlazili ocu Anriju i žalili se kako neotesani i neobrazovani robovi nespretno obavljaju posao koji im je zadat. Ali otac Anri je odbacivao sve žalbe takve vrste jer je veoma dobro shvatao Sigridine namere sa ovim šegrtima. Čak je o tome nasamo razgovarao sa bratom Žilberom, i kao rezultat toga su, uprkos ljutnji mnogih iskušenika, Svartea i Gura, čim bi se snašli na nekom radnom mestu, odmah slali na novo, gde bi nespretnost i glupava neumešnost počinjali ispočetka. Klesanje i brušenje kamena, kovanje užarenog gvožđa, sklapanje vođeničkih točkova od hrastovih dasaka, oziđivanje bunara ili kanala, čišćenje zemljišta za vrt od svega što ne bi trebalo tu da raste, sečenje hrastova i bukava i oblikovanje debala u različite svrhe – i ubrzo su dva žustra roba naučila pomalo od svega ovoga, a Sigrid se raspitivala o njihovom napredovanju i pravila planove kako će ih upotrebiti u budućnosti. Ona je smatrala da bi obojica trebalo da svojim radom zadobiju slobodu; samo onaj ko ume da radi nešto korisno mogao bi da uspe kao oslobođenik. Njihova vera i spasenje svakako su je manje zanimali, ona nijednog od svojih robova nije primorala da se krsti osim Sut, a i to zbog toga što je imala naročitu potrebu da je neko pridržava dok je stajala za vreme osveštavanja katedrale.

Bilo je to spokojno vreme. Sigrid nije imala onako mnogo posla kao kada bi morala da upravlja Varnhemom kao gospodarica ili kada bi bila odgovorna za sav posao na imanju gore u Arnesu. Pokušavala je što je manje moguće da misli na ono

neizbežno, ono što će doći isto tako sigurno kao što i smrt dolazi svima, i robovima i slobodnim ljudima. Pošto glavna kuća nije bila osveštana kao manastirska zgrada, ona je mogla tu da učestvuje u bilo kojoj od pet dnevnih molitvi, kad god to zaželi. A što je vreme više proticalo, to je ona revnosnije učestvovala u molitvama. Uvek se molila za isto, za svoj i detetov život, da joj Sveta deva podari snagu i hrabrost i da je poštedi bolova koje je trpela prošli put.

Sada se, čela orošenog hladnim znojem, polako i veoma oprezno, kao da bi previše žustrim pokretima izazvala bol, uputila gore ka vrtu, dalje od buke koja je vladala u zgradi. Dozvala je Sut i nije morala da joj govori šta se upravo dešava. Sut je klimnula glavom i progundala nešto na svom nemuštom jeziku, požurila u kuhinju i počela pripreme zajedno sa ostalim robinjama. Brzo su uklonile sve što ima veze sa pečenjem hleba i mesa, pomele su i obrisale pod a zatim unele slamarice i kože iz gostinske kuće u kojoj je Sigrid držala svoje stvari. Kada je sve bilo gotovo i Sigrid trebalo da se tu spremi za porođaj, po drugi put su je obuzeli porođajni bolovi, koji su bili toliko teži od prvih da je prebledela u licu, zgurila se od bola i morali su da je dovedu do postelje nameštene nasred poda. Robinje su razgorele vatru i u žurbi očistile tronoge kotliće, napunile ih vodom i stavile nad vatru.

Kada je bol popustio, zamolila je Sut da dovede oca Anrija i da se zatim pobrine da Eskila odvedu malo dalje sa ostalom decom, da se zaigra i ne čuje majčine krike, ako dođe do toga. Ali neko mora da pazi i na decu, da se ne bi previše približila opasnom velikom vodeničkom točku koji je izgleda više od bilo čega drugog u okolini budio njihovu radoznalost. Deca ne smeju da budu ostavljena bez nadzora!

Na trenutak je ležala sama i gledala napolje kroz otvor za dim na krovu i veliki prozor na jednom od uzdužnih zidova. Napolju su cvrkutale ptice, zebe koje pevaju svoju dnevnu

pesmu dok im se ne pridruže kosovi i nateraju sve ostale ptice da utihnu od sramote.

Čelo joj se znojilo iako joj je bilo toliko hladno da je drhtala. Jedna od njenih robinja stidljivo je prišla i obrisala joj čelo vlažnom platnenom krpom, ali se nije usudila da je pogleda u oči.

Magnus je opominjao da, kada se čas približi, na vreme pošalje po dobre žene iz Skare, i da se ne porađa među robinjama. Ali ona kao da je sve vreme želela da odloži ono neizbežno, kao da se potajno nadala da će izbeći porođaj. To je bilo glupo, a i oholo. Sada će konačno roditi i živeti, ili roditi i umreti, ili umreti sa svojim detetom, među robinjama. Veoma je dobro znala šta bi Magnus mislio o tome. Ali on je ipak samo muškarac i ne može da shvati kako robinje, koje se obično kote mnogo više nego slobodni ljudi, dobro znaju kako te stvari treba da se rade. Iako nemaju belu kožu, ne govore lepo i nemaju učtive manire poput onih žena koje bi Magnus radije video kako smušeno trčkaraju tamo-amo po sobi što bruji od njihovog brbljanja, robinje su ipak bile sasvim dovoljno upućene u to. Ako je ljudska pomoć uopšte dovoljna. Presveta deva Marija će joj svakako pomoći ili neće, bez obzira na to kakve se duše nalaze u prostoriji.

I robinje imaju dušu kao i slobodni ljudi, o tome joj je otac Anri govorio žustro i ubedljivo. A u carstvu nebeskom ne postoje slobodni i robovi, bogati i ubogi, tamo postoje samo duše koje su to dobrotom zaslužile. Sigrid je smatrala da je to sasvim moguće.

Kada je otac Anri ušao u sobu, videla je da je sa sobom poneo svoje brojanice. Shvatao je kakvu je pomoć tražila sada. Ali u početku se pravio nevešt i čak se nije pobrinuo ni za to da istera robinje koje su zadihano čistile i trčale sa novim kofama vode i unosile platno i povoje za dete.

„Budi pozdravljena, moja cenjena domaćice, sada nam se, koliko shvatam, bliži čas radosti ovde u Varnhemu“, rekao je

otac Anri, ali ju je posmatrao ljubaznije i smirenije nego što je govorio.

„Ili čas tuge, oče, jer to nećemo znati sve dok ne bude gotovo“, zajecala je Sigrid i zurila u njega očima punim straha, predosećala je da se spremaju novi trudovi. Međutim, sve je to samo umišljala, jer trudovi nisu nastupili.

Otac Anri je privukao jedan mali tronožac njenoj postelji, uzeo joj ruku u svoju, a drugom je pomilovao.

„Ti si mudra žena“, rekao je. „Jedina koju sam sreo u ovom zemaljskom svetu koja ima razuma da govori latinski, a znaš i mnogo šta drugo, na primer da naučiš svoje robove onome što mi umemo. Reci mi onda, zbog čega je to što ti predstoji tako posebno, kada i sve druge žene prolaze kroz to, žene visokog roda kao što si ti, robinje i bludnice, na hiljade i hiljade njih. Zamisli, upravo u ovom trenutku nisi sama na svetu. Možda baš sada, dok sedimo ovde, u ovom trenutku, desetine hiljada žena širom sveta prolaze isto. Reci mi onda, zašto bi baš ti imala nečega da se bojiš više nego sve ostale?“

Govorio je dobro, gotovo istim tonom kao na propovedi, a Sigrid je pomislila kako je o ovome sigurno nekoliko dana razmišljao, o prvim rečima koje će joj uputiti kada se približi čas užasa. Nije mogla da se ne nasmeši kada ga je pogledala, a on je iz njenog osmeha video da ga je prozrela.

„Dobro govoriš, oče Anri“, rekla je slabašnim glasom, plašeći se da je opet ne preplavi bol. „Ali od tih deset hiljada žena o kojima si govorio, možda će polovina sutra biti mrtva, a i ja bih mogla da budem jedna od njih.“

„Tada bi mi bilo teško da razumem našeg Spasitelja“, rekao je otac Anri mirno i još uvek se smešeći dok mu je pogled sve vreme tražio njen.

„Zar ipak postoji nešto što naš Spasitelj čini a da ti ne razumeš, oče?“, prošaputala je dok se naprezala u iščekivanju novog naleta bola.

„Naravno da je tako“, potvrdio je otac Anri i klimnuo glavom. „Postoje čak i takve stvari koje naš osnivač sveti Bernar

od Klervoa ne razume. Kao što su teški porazi koje naši upravo sada trpe u Svetoj zemlji. On sam bi više nego iko drugi želeo da pošaljemo više ljudi, on sam ništa nije priželjkivao više nego pobeđu u našoj pravednoj borbi protiv nevernika. A ipak smo zadobili težak udarac, uprkos našoj snažnoj veri, uprkos ispravnosti toga što radimo, uprkos tome što smo se borili protiv zla. Tako da je sigurno istina da mi ljudi ne možemo uvek da razumemo našeg Spasitelja.“

„Želela bih da se ispovedim“, prošaputala je.

Otac Anri je isterao robinje napolje, uzeo brojanice, blagoslovio je i rekao da je spreman da čuje njenu ispovest.

„Oprosti mi oče, grešila sam“, izgovorila je teško dišući dok joj je strah sijao iz očiju. Zatim je morala nekoliko puta duboko da udahne i pribere se pre nego što je nastavila.

„Imala sam bezbožne i profane misli, poklonila sam Varnhem tebi i tvojima ne samo zato što mi je Sveti duh rekao da je to ispravno i dobro već zato što sam se takođe nadala da bih takvim darom mogla da umilostivim Majku Božju, jer sam je iz ludosti i sebičnosti molila da me poštedi daljih porođaja, iako znam da je naša dužnost da naselimo zemlju.“

Govorila je brzo i tiho u iščekivanju sledećeg napada, koji ju je obuzeo baš kada je završila sa pričom. Lice joj se iskrivilo od bola i čvrsto je zagrizla usne kako ne bi kriknula.

Otac Anri je u prvi mah bio nesiguran u to šta mu je činiti, ali zatim je ustao i dohvatio ubrus i umočio ga u jednu od kofa što su stajale kraj vrata. Zatim joj je prišao, podigao joj glavu i obrisao čelo i lice i sluz i krv koje su joj tekle iz uglova usana.

„Istina je, dete moje“, prošaputao je i nagnuo se ka njenom obrazu i osetio kako odiše strahom, „da se Božja milost ne može kupiti novcem, da je veliki greh prodavati i kupovati ono što samo Bog može da podari. Istina je i da si ti u svojoj ljudskoj slabosti osetila strah i molila Majku Božju za pomoć i utehu. Ali ovo poslednje uopšte nije nikakav greh. A što se tiče darivanja Varnhema, to se dogodilo jer te je pohodio Sveti duh i podario

ti otkrovenje koje si bila spremna da primiš. I ništa u tvojoj volji nije moglo da bude snažnije od Njegove volje, a nju si ispunila. Opraštam ti u ime Oca i Sina i Svetoga duha. Sada si bez greha i ostavljam te kako bih se i sam pomolio.“

Oprezno joj je spustio glavu na uzglavlje i primetio da ona usred svih tih bolova ipak negde duboko u sebi oseća olakšanje. Zatim je žurno izašao i oštro naredio ženama koje su čekale ispred da uđu u kuću i one su nahrupile unutra poput jata crnih ptica.

Ali Sut je ostala napolju i pažljivo ga povukla za odeću i rekla nešto što u prvi mah nije razumeo, jer ni on ni ona nisu najbolje vladali narodnim jezikom. Ali zatim se ona iznova napregla i govorila veoma sporo dopunjavajući reči gestovima; tada mu je sinulo da ona ima nekakav tajni napitak spravljen od zabranjenog bilja koji može da ublaži bolove i koji robovi obično daju svojim kada im predstoji šibanje, sakaćenje ili škopljenje.

Zamišljeno je spustio pogled ka tamnom licu ove niske žene dok je razmišljao. Dobro je znao da je ona krštena i zbog toga će morati da joj govori kao nekom od svojih parohijana. Takođe je znao da je to što je ispričala moglo da bude istina, i Lisjen od Klervoa, koji se brinuo oko uzgajanja bilja u vrtu, imao je mnoge recepte koji bi mogli da proizvedu isto dejstvo. Međutim, postojao je rizik da je napitak o kome robinja govori spravljen uz pomoć vradžbina i nečistih sila.

„Slušaj, ženo“, izgovorio je polako i što je razgovetnije mogao. „Idem da pitam jednog učenog čoveka. Ako se vratim, neka pije. Ako se ne vratim, neka ne pije. Zakuni se Bogom da ćeš me poslušati!“

Sut se pokorno zaklela u svog novog boga i otac Anri je požurio kako bi prvo porazgovarao sa bratom Lisjenom, pre nego što okupi sve fratre radi molitve za svoju dobročiniteljku.

Ubrzo potom pronašao je brata Lisjena, koji je užasnuto odmahnuo obema rukama. Takvi napici za ublažavanje bola veoma su jaki, mogu da se daju ranjenima, umirućima ili kada

nekome iz zdravstvenih razloga treba odseći ruku ili nogu. Ali se nipošto ne smeju davati ženama koje treba da se porode jer bi, ako ga popiju, dete koje se rađa moglo da bude nepovratno smeteno ili sakato. Može da se upotrebi samo nakon što se dete rodi. Ali, s druge strane, tada obično više i nema potrebe za tim. Dakle, ovde nije reč samo o tome da je volja Božja da svi moramo da se rodimo u bolovima već i, praktičnije gledano, o tome da se bolovi olakšavaju jedino po cenu rađanja obogaćenog deteta. Inače, bilo bi zanimljivo nekom prilikom saznati od čega se sastoje ti napici za ublažavanje bola, možda bi se iz toga mogla dobiti neka nova ideja.

Otac Anri je posramljeno klimnuo glavom, trebalo je i sam to da zna, iako je on u stvari bio stručnjak za pisanje, teologiju i muziku, a ne za medicinu i vrtlarstvo. Sada je žurno sazvaio bratstvo kako bi započeo veoma dugu molitvu.

Sut je odlučila da do daljeg poslušava monaha, iako je smatrala da je greh i sramota ne ublažiti patnje gospodarici. Ali sada je počela da izdaje naređenja ostalim ženama u prostoriji i one su izvukle Sigrid iz postelje, rasplele joj kosu tako da se rasula na sve strane, duga, sjajna i skoro isto tako crna kao i Sutina. Oprali su je i istrljali dok je cvokotala od hladnoće, a zatim je ogrnuli novim lanenim pokrivačem i naterali je da hoda ukруг, govoreći da će to ubrzati porođaj.

Kroz izmaglicu straha, u iščekivanju novog naleta bola, Sigrid se teturala okolo-naokolo između dve svoje robinje i osetila se posramljeno, osetila se kao krava koju okolo po pijaci vodaju robovi koji su tu da je prodaju za račun svog gospodara i vlasnika. Čula je zvuk zvona iz glavne zgrade, ali nije bila sasvim sigurna da joj se to ne pričinjava.

Zatim je ophrvao novi nalet bola, ovaj je započeo dublje u njenom telu i slutila je da će sada duže trajati. Tada je glasno kriknula, više od straha nego od bola, i srušila se na postelju, gde ju je jedna od robinja otpozadi obuhvatila oko tela ispod pazuha i malo je pridigla, dok su sve u isti mah vikale na nju

kako mora da pomogne, kako mora da se napregne. Ali ona se nije usuđivala da se napregne i možda se onesvestila.

Kada je sumrak prešao u noć i kosovi utihnuli, Sigrid se učini kao da je nastalo nekakvo zatišje. Izgledalo je da su trudovi koji su bili prilično česti tokom prethodnih časova sada prestali. To je slutilo na zlo, Sut je to znala isto kao i svi ostali. Nešto je moralo da bude učinjeno.

Sut je povela jednu od žena napolje sa sobom i one su se iskrale u sumrak, oprezno se šunjajući pored glavne zgrade odakle se mrmljanje i pesma monaha slabašno čula kroz debele zidove, i nastavile prema štali. Izvele su napolje jednog mladog ovna vukući ga za kožni remen vezan oko vrata i kroz sve veći mrak odvele ga ka zabranjenom gaju. Tu su mu remen zavezale oko zadnjeg papka, a kraj remena prebacile preko jedne od mnogih snažnih hrastovih grana u gaju. Dok je Sut vukla remen tako da ovan visi sa zadnjom nogom u vazduhu, druga robinja se bacila na životinju, zgrabila je za plečku i sopstvenom težinom je pritisnula uz zemlju, izvadila nož i prerezala joj grlo. Zatim su se obe potrudile da brzo podignu ovna koji se batrgao i drečao u samrtnom strahu, dok je krv šikljala na sve strane. Čim su učvrstile remen pri korenu hrasta, brzo su sa sebe zbacile svoje crne haljine i gole stale pod mlaz krvi mažući se po kosi, grudima i između nogu, upućujući molitve Freju.

Kada je počelo da sviće, Sigrid su iz dremeža probudili pakleni ognjevi koji su opet počeli da je razdiru, i u očajanju se molila svojoj dragoj blaženoj devi Mariji da je izbavi od bola, da je radije sada uzme sebi, ako tako mora biti, ali da je barem izbavi od bolova.

Robinje koje su bile zadremale oko nje brzo su živnule i počele da joj opipavaju telo i razgovaraju na svom nerazumljivom jeziku. Zatim su krenule da se smeju i ushićeno smeše kako njoj tako i Sut, čija je kosa bila potpuno mokra pa je padala potpuno ravno u pramenovima, a sa nje je kapala hladna voda kada se nadvila nad Sigrid i rekla da će se to sada dogoditi,

da će sin uskoro izaći, ali da mora samo još jednom da zaista pomogne i sama. Uхватile su je ispod ruku i pridigle je u sedeći položaj, a Sigrid je urlala i vikala zbrkane molitve sve dok nije uvidela da bi mogla da probudi i uplaši svog malog Eskila, onda je ponovo zagrizla svoje izranavljene usne te su odmah ponovo prokrvarile a usta joj je ispunio ukus krvi. Ali usred tog neizdrživog bola, polako je počela da se probija nada, kao da Majka Božja sada zaista stoji kraj nje, govori joj blago i hrabri je da uradi onako kako su joj rekly njene mudre i verne robinje. I ona se napregnula i kriknula, ali se ponovo ugrizla kako ne bi vikala, i sada se pojanje monaha tamo dalje u svitanju čulo veoma glasno, kao pesma zahvalnica ili pesma koja treba da nadglasa sve ono užasno.

I odjednom je bilo gotovo. Kroz znoj i suze pogledala je krvavi zamotuljak tamo dole koji je izgledao kao nešto što su robovi doneli iz klanice. Žene su trčale okolo po sobi sa vodom i krpama i Sigrid se u naletu očajanja bacila unazad kao da odustaje od svega.

Naslućivala je kako okolo peru i brbljaju, čula je nekoliko pljesaka i zatim jedan krik, jedan nežan, drhtav, svetao zvuk koji je mogao da znači samo jedno.

„To je jedan zdrav dečak“, rekla je Sut sijajući od sreće. „Gospodarica je dobila zdravog dečaka koji ima sve prste na rukama i nogama koje treba da ima. I rodio se sa posteljicom!“

Opranog i umotanog spustili su ga kraj njenih bolno nabreklih grudi i ona je pogledala u njegovo sitno naborano lice i začudila se kako je mali. Nežno ga je mazila, a on je oslobodio jednu ruku i njom mahao po vazduhu sve dok mu nije pružila prst koji je odmah uhvatio i stegao.

„Kako će se dečak zvati?“, upitala je Sut crvenog i zajapurenog lica.

„Zvaće se Arn, po Arnesu“, iscrpljeno je prošaputala Sigrid. „Arnes, a ne Varnhem biće njegov dom, ali će ga ovde krstiti otac Anri, kad za to dođe vreme.“